

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. — Naročnina: ceoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Slovenci v radikalski tabor!

Govor dr. Niko Zupaniča ob priliki ustanovitve ljubljanskega okrožnega odbora Narodne radikalne stranke v Ljubljani, dne 6. aprila 1924. v hotelu „Slon“.

Prijatelji!

Drago mi je, videti vas tukaj kot del velike in slavne organizacije Narodne radikalne stranke Srbov, Hrvatov in Slovencev. Vi sedite tu po volji radikalov ljubljanskega volilnega okrožja, ker program in statut NRS je izdelan tako, da ima narod kontrolo nad javnim delom v državi. Krajevne odbore je rodila radikalna ideja, krajevni odbori so sestavili sreske, sreski so pa ustanovili okrožni odbor skoraj na avtomatski način, tako, da ni bilo mogoče od zgoraj delovati. Želje in potrebe ljudstva in krajev prihajajo na površino po zaupnikih, poslanih v okrožni in glavni odbor in od tam v skupščino in vlado, seveda ako se je narod pri volitvah v narodno skupščino dovolj močno odzval po zivu voditeljev.

Naše politične organizacije so v prvi vrsti priprave za volitve, ko si narod voli može za najvišji forum v državi, za narodno skupščino. Vsak posameznik, ki vrže kroglico za svojega kandidata, predstavlja po izvoljenem poslancu del parlamenta, del vlade. Kakoršni so ljudje, taki so poslanci, taka je skupščina, taka je vlada in tako je državno življenje. Narod je torej sam kriv, ako se mu godi slabo. Pomaga si lahko sam, ako izvoli prave poslance.

Politične organizacije pa služijo tudi posredovanju med parlamentarci in narodom, med vlado in narodom. Okrožni odbori imajo nalogo, da zbirajo potrebe zaupane oblasti, da iz teh potreb sestavijo program, ki naj se po možnosti uresniči potom skupščine in vlade. Iz tega pa vidite, prijatelji, da morajo biti stranke močne, ako hočejo kaj za narod doseči. **Strančice s peščico poslancev se ne morejo uveljaviti in morajo zato izginiti, ker samo ovirajo normalno življenje države in tako pravzaprav samo zlorabijo zaupanje ljudstva.**

Koristna bi bila za nas in državo lastna stranka, ki bi imela od časa do časa v skupščini večino in odločevala potom svoje vlade o potrebah naroda in nalogah države. In vprašam vas, prijatelji, ali sme katera od 24 strank v naši državi pričakovati, da od časa do časa sama vlada?

Da! Ena edina je, ki je že sama vladala in ima pogoje, da bo zopet vladala, dočim bodo druge stranke stradale ob drobtinah opozicije in kontrole. Ta stranka je naša Narodna radikalna stranka. Ona je najmočnejša in najgloblje v narodu ukoreninjena, ker ima za seboj petdesetletno tradicijo in svoje mučnike. Globoko segajo v narod njene korenine in noben vihar je ne izruje.

Prijatelji, častitam vam, da ste se prvi med Slovenci odločili in stopili v kolo NRS. Častitam vam iz dveh razlogov: iz razloga politične morale in razloga zdravega nagona za dobrobit države in lastne osebe. Vi ste se pokazali moralne s tem, da ste z vstopom v NRS prvi med Slovenci priznali njene zasluge za osvobojenje in zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, kajti NRS je to osvobojenje pripravljala. NRS ga je izvedla s strašnimi žrtvami v krvi in imetju. Narodna radikalna stranka je odstranila avstrofilsko dinastijo Obrenovičev, NRS je napolnila z zlatom blagajne za vojno proti Turkom in Bulgarom. NRS je podpirala jugoslovensko propagando pri Slovencih in Hrvatih, NRS je vodila državo in preskrbovala armade za časa svetovne vojne, ker samostalni (sedanji demokrati) niso hoteli nositi odgovornosti za nevarno podjetje našega osvobojenja in zedinjenja. Največja zasluga in hvaležnost gre torej onemu delu srbskega naroda, ki je vse to izvršil pod vodstvom Nikole Pašića, — radikalom!

In mi Slovenci? Kako smo se obnašali po osvoboditvi napram radikalni stranki in njenemu osivelemu voditelju? Žalostno! Na nečuden način smo grdili baš radikalno stranko in gospoda Pašića. Kar pa je glavno, nikdo ni vstopil v radikale, ampak drevili smo za raznimi demagogi ter poslali v parlament komuniste, socialiste, demokrate in predvsem pristaše Slovenske ljudske stranke. In vsi ti so se borili proti radikalni stranki in tako povzročili nered v državi, rastočo draginjo, padanje dinarja in škodovali ugledu države na znotraj in na zunaj. Na Vidov dan 1921 so hoteli komunisti ubiti našega presvetlega in viteškega vladarja, hoteli so vreči vlado, izzvati nered ter napraviti iz naše

domovine narobe svet. Taka država se ne bi bila dolgo držala, ker bi jo kmalu razkosali naši sosedi. Z lažljivo interpretacijo svobode in enakosti so demokrati zaredili socialiste, socialisti pa komuniste in tako je demokratsko-socialistična vlada pahnila državo v težko krizo. Tedaj so se vsi spomnili Nikole Pašića in ga preprosili, da vzame vaje v svoje roke in potegne voz iz močvirja. In ves ta čas je priletni državnik delal in delal ter popravljal kar so drugi zagrešili in pokvarili.

Kakor so radikali to državo ustvarili, tako jo sedaj drže in jo bodo tudi v bodoče držali in pred hudim varovali.

Slovenska politika je zakrivila po osvobojenju fatalne napake, ki še do danes niso popravljene in zaradi njih trpi država, a še bolj slovensko gospodarstvo. Napredni elementi so se pridružili socializmom in komunistom, ali pa so se priključili demokratski stranki, ki je bila neke vrste konglomerat iz raznih heterogenih strank in ni imela v sebi življenske moči. Kakor je dokazal novejši čas, je vodil konservativni del Slovenske ljudske stranke z dr. Korošcem na čelu, lokalno politiko brez pravega cilja, v starem duhu, kakor da bi živeli še vedno v Avstriji pod Habsburžani, a ne v narodni državi pod žezlom Karadjordjevičev. Demokrati kakor tudi Koroščeva stranka so izgubili politični kompas in zajadrili v temni vrtinec Radičev in Spahove zarote.

Dr. Ivan Tavčar, blagega spomina, ni samo enkrat obžaloval fatalne napake slovenskih naprednjakov, da niso našli pota v radikalno stranko, ampak zašli na trnjevo stezico demokratov. Samo bolezen je preprečila, da ni stopil s svojo frakcijo okoli »Slov. Naroda« že l. 1921 v Pašičevo kolo.

Prijatelji, spoznali smo napako in to bridko spoznanje ukazuje, da jo popravimo. Še je čas, ni še prepozno! Ob enajsti uri ključem narodno čutečim elementom, da se strnejo in odkorakajo v radikalske vrste! Oni pa, ki na skrivaj točijo solze po rajni Avstriji, naj ostanejo v opoziciji in nas še nadalje kritikujejo.

Mi slovenski radikali smo pretrgali separatistični plot in sedaj pozivamo domoljubne prišaste tudi ostalih strank, da nam slede v veliki radikalni tabor.

Vaš vstop v Narodno radikalno stranko, prijatelji, je vsaj deloma popravil krivico, ki jo je povzročil radikalom in Nikoli Pašiču slovenski narod. Pravim samo deloma, ker se nahaja večina Slovencev še vedno v organizaciji tujih strank, posebno onih, ki se bore proti državnemu in narodnemu edinstvu naše mlade in bujne države, ki še vedno prisegajo na stare programe in tradicije, na politične stranke propale, uničene Avstrije. Zato polagam vsakemu od vas na srce, naj zastavi vse sile za razširjenje naše stranke. Ako ostanemo samo ogrodje, ako ne pridobimo širokih mas ljudstva, potem ne bomo imeli moči, da bi prinesli iz Beograda mir, zadovoljnost in blagostanje v Slovenijo, kajti radikali ne bodo metali dobrot za onimi, ki pri volitvah ne zataje samo ustanoviteljev in braniteljev države, ampak jih celo zavratno napadajo z orožjem Radičevega in Spahovega opozicijskega bloka.

Samo Narodna radikalna stranka je med Srbi tako močna, da ostane še za dogledni čas najmočnejša stranka v državi in da se brez nje v državi ne bo moglo vladati in odločevati. Ako Slovenci ne bodo sedeli v parlamentu na radikalnih klopih, potem jih more vsak razsoden in resen mož samo obžalovati, najbolj seveda v gospodar. oziru. Kdor sam sebi noče dobro, za tega ni zdravil in pomoči. To velja v prvi vrsti za naše Primorce in Korošce, živeče v naši državi. Ako imajo količkaj smisla za realno politiko in srca za svoje brate zunaj mej, jim prava, energična odločitev ne bo težka.

Nastop Narodne radikalne stranke v Sloveniji je ovrget vse ničevne ugovore SLS in drugih slovenskih strank, češ da je NRS vele-srbska in samosrbska stranka. Sicer že njen oficijelni naslov to dementira, najbolje pa seveda vi predstavniki radikalcev iz ljubljanske oblasti, ki sedite tu po njihovi volji. Poskrbimo, prijatelji, da bodo po prihodnjih volitvah naši politični nasprotniki z vztrajno obžalovali, da ni NRS res ostala samo srbska stranka.

Narodna radikalna stranka je stranka mož, ki ne menjavajo mišljenja in programa ob vsaki priliki, samo da pridejo do vlade, kakor se ponižujejo druge stranke. NRS stoji edina neomajno zvesta svojemu programu, kar to najjasnejše očituje borba za vidovdansko ustavo. To ustavo so ustanovili skupno z radikali, demokrati in nekateri zemljoradniki in džemijetovci. Po zakonu logike in morale bi bilo pričakovati, da bodo polagatelji temelja svoje delo tudi spoštovali in ponosno začeto stavbo dalje gradili. No, ali logika in morala sta doživeli razočaranje! Demokrati, ki so z največjim navdušenjem stopili v parlamentu za vidovdansko ustavo in potem z zmago in ponosom stopili pred narod, isti demokrati so se zarotili s Korošcem, Spahom in Radičem, da zrušijo radikalno vlado, čuvarico ustave in čuvarico narodnega in državnega edinstva. Še predno je država pomečila novo obleko države, jo hočejo z revizijo razčreti in zavreči. Niti ne čakajo, da bi praktično življenje pokazalo, dali obleka ustave državi pristojna ali ne in v čem bi jo bilo treba popraviti.

Prijatelji, mi smo pa takega mišljenja, da je slab človek in slab rodoljub, kdor ne spoštuje zakona. Premislite možje, ako so narodni poslanci in ministri, ki so v skupščini ustvarili ustavo in druge zakone prvi, ki jih ne spoštujejo, kaj pa naj pričakujemo od

ljudstva?! Ta zabloda opozicije širi nevarno pohujšanje. Kje je tu možatost, kje doslednost, spoštovanje in pravičnost? Zabloda — da ne rečem zločin — opozicije pa izstopi še v strašnejši luči, ako se ozremo na državno obliko, ki je pravzaprav tudi dooločena z ustavo. Monarhistični demokrati so se zvezali s strankami, ki ne priznavajo državnega edinstva, ter so deloma tudi republikanske, ter imajo celo zveze s tujimi neprijateljsko nam razpoloženimi državami. Isti monarhistični demokrati so se zvezali z brezvestnimi demagogi, ki razvnamajo plemensko mržnjo med Srbi, Hrvati in Slovenci, ki iznašajo domača nesoglasja pred svetski forum ter tako zlorabijo zlato svobodo, po kateri smo hrepeli tisoč let.

V naši notranji politiki se često govori tudi o naši definitivni obliki, katero ima zavzeti naša država. Radikali zagovarjajo centralizem (tudi demokrati so bili zanj), na avtonomizem in federalizem hujskata Korošec in Radič. Neodgovorni elementi izražajo svojo ogorčenost celo s klicem po amputaciji Slovenije in Hrvatske. Prijatelji, zvesti programu NRS, zagovarjamo tudi mi državno in narodno edinstvo, kakor ga zamišlja vidovdanska ustava. Izvedimo to ustavo, preizkusimo jo v ognju življenja! In kar se v praksi obnese z uspehom, naj ostane, kar pa se izkaže za nepravilno, neprimerno, tisto hočemo spreminiti in popraviti z decentralizacijo

Ustanovni zbor ljubljanskega okrožnega odbora Narodne radikalne stranke.

V nedeljo 6. aprila so delegati srezkih odborov NRS iz celega ljubljanskega volilnega okrožja manifestirali svojo radikalno zavest in so dokazali, da je ideja narodnega radikalizma poginjala globoke korenine v slovenskem ljudstvu — da organizacije NRS pridobivajo vedno več zaupanja med širokimi sloji naroda in da ni več daleč čas, ko se bodo vsi iskreni patrioti, ki ljubijo svoj narod in svojo narodno državo, našli v vrstah velike in zaslužne NRS.

Poedini delegati iz raznih srezov so prišli že v soboto zvečer, z jutranjimi nedeljskimi vlaki pa so prišli skoraj vsi brez izjeme. S tem so radikali ljubljanskega okrožja dokazali, da jim je v resnici na srcu uspeh stranke in da so resno razumeli svojo strankarsko dolžnost. Med delegati so bili kmetje in delavci, ki so prišli peš tri ure daleč, predno so prišli do železniške postaje. Po poti jih je spremljala radikalna zavest in globoko prepričanje, da bo edino NRS resnično skrbela za interese slovenskega ljudstva. Mi smo zato vsem svojim požrtvovalnim članom iz srca hvaležni.

Malo pred 10. uro so se zbrali vsi predsedniki in podpredsedniki srezkih radikalnih odborov v pisarni Akcijskega odbora NRS, kjer so se medsebojno upoznali. To je bil prvi sestanek radikalnih predstavnikov iz celega ljubljanskega volilnega okrožja.

Po verifikaciji mandatov vseh predsednikov je predsednik Mestnega Odbora NRS v Ljubljani g. dr. Miroslav Lukčan v smislu statuta točno ob 10. uri dopolne otvoril sejo s toplimi in iskrenimi besedami. V svojem govoru je pozdravil radikale iz celega ljubljanskega volilnega okrožja, spominjal se je zaprek in težkoč, ki so ovirale širjenje radikalne misli in organizacije radikalne stranke. Pred letom dni skoraj ni bilo v Sloveniji radikalov, danes pa je NRS udomačena tudi v Sloveniji. Ni večjega mesta in ne večje vasi, kjer bi ne bilo organizacije NRS. Organizacija se je tako razširila in okrepila,

uprave. Saj življenje ne pozna dogmatike. S centralizmom dajemo Beogradu večino uprave v roke, zato pa na drugi strani upravičeno zahtevamo, da izpolni prestolica poverjeno nalogo vestno, točno in pošteno.

V nobenem slučaju pa ne moremo dovoliti amputacije Slovenije in Hrvatske, ker amputacija ne bi pogubila samo Slovencev in Hrvatov, ampak tudi Srbom napovedala »principium miseriae«. S Slovenci in Hrvati bi se Nemci in Lahi za toliko ojačili in povečali, za kolikor bi postala Srbija manjša in slabša, da bi kot suho zrno brezupno ječala med mlinskima kamenoma fanatičnih Hrvatov in Bolgarov. Zedinjeni pomenimo v Evropi mnogo, razcepljeni in ločeni nič. Kdor bi pri nas zahteval amputacijo, na onem izvršimo prej amputacijo glave. Prijatelji, za sedaj pa nam ne preostane drugega nego da se zberemo okoli našega slavnega voditelja Nikole Pašiča, Ljube Jovanovića in drugih glavnih voditeljev in da jim pomoremo uživotvoriti vidovdansko ustavo ter poraziti vse centrifugalne sile v državi. Ne preostane drugega, nego da se z navdušenjem in vztrajnostjo posvetimo razširjenju Narodne radikalne stranke med Slovenci, ker v radikalnem taboru bomo varni mi in država.

Naj živi naša lepa kraljevina in njen viteški vladar Aleksander I.!

Naj živi Nikola Pašič in Narodna radikalna stranka!

da je NRS že danes resen faktor pri vseh volitvah. Govor predsednika ljubljanske mestne organizacije so sprejeli prisotni z iskrenim odobravanjem.

Nato je govoril

dr. Niko Županič,

ki je v kratkih toda markantnih potezih očrtal začetek širjenja narodnoradikalne misli in strankine organizacije. Prve organizacije je izvedel v Kočevju dr. Ivo Sajovic. Kmalu so pristopali k radikalom člani iz raznih krajev Slovenije. Kakor hitro se je uvidelo, da slovensko ljudstvo iskreno stopa v NRS, se je ustanovil v Ljubljani 17. januarja 1923 Akcijski odbor NRS, ki je prevzel dolžnost širjenja radikalne misli in strankine organizacije v smislu strankinih statuta. V to svrhu se je ustanovila posebna pisarna ter se je pričelo delati poton tiska. Ta spontani korak prvih slovenskih radikalov je s posebnim zadovoljstvom pozdravil načelnik stranke g. Nikola Pašič. V posebnem pismu je pooblastil Akcijski odbor, naj stori vse, kar je mogoče, da se razširi NRS v Sloveniji da se izvede dobra organizacija in da naša Slovenija pošlje v narodno skupščino kar največ radikalnih poslancev iz te naše najbolj simpatične pokrajine. Akcijski odbor je položil vse svoje sile v izvrševanje svoje strankarske dolžnosti in v kratkem času so se ustanovili krajevni odbori po vseh večjih mestih in najvažnejših občinah. Danes imamo nad 60 krajevnih odborov v mariborski in nad 40 v ljubljanski oblasti. Skoraj v vsakem srezu imamo svoje srezke radikalne odbore. Imamo svoj redni Mestni odbor v Ljubljani ter okrožni odbor v Mariboru in Ljubljani. NRS v Sloveniji obstaja in vsak mora voditi z njo resne račune. Slovenski kmet in delavec prihajala do globokega prepričanja, da mu more pomagati v resnici le NRS. Od ostalih slovenskih strank nima ljudstvo nobenih koristi, temveč samo veliko škodo.

Kakor blagopokojni Ivan Tavčar, ki se je uveril, da more samo NRS Sloveniji nuditi garancije za boljšo bodočnost, tako prihajajo počasi do tega prepričanja vsi iskreni patriote in dobri državljani. **Treba je, da se združijo v eno kolo vsi oni, ki ljubijo našo državo in svoj narod, toda to kolo mora biti NRS!**

Po dr. Županičevem govoru, katerega so vsi prisotni iskreno odobraval, je govoril tajnik A. O. Ljuba D. Janković. V svojem referatu o delovanju A. O. se je spominjal, kako je s posebnim veseljem sprejel dolžnost tajnika, kakor hitro se je ustanovil A. O. Sklep in pokret, da stopijo tudi bratje Slovenci v radikalno stranko, najbolje pobija neupravičena in neutemeljena sumničenja, da je NRS separatistična in ekskluzivistična stranka, ki ne računa z interesi bratov Hrvatov in Slovencev. A. O. je začel svoje delo v težkih razmerah in kljub vsem neprilikam, ki jih je imel odbor radi kršenja strankarske discipline posameznih članov, mu je uspelo, da je obdržal skupaj vse ustvarjene organizacije. Pri tem delu se je potrošilo mnogo energije in časa, da on to kljub temu ni prenehal skrbeti za interese najširših ljudskih slojev. Kdor koli je iskal pomoči in zaščite pri A. O. jo je vedno našel v polni meri, seveda v toliko, v kolikor je bilo to mogoče in v kolikor je to bilo v skladu z zakonom. Vsi oni, ki so vstopali v našo stranko samo iz nizkih egoističnih razlogov, so takoj spredvideli, da jim tu ni mesta, pa so eden za drugim odpadli. NRS je stranka čistih in poštenih ljudi. A. O. je vršil svoje delo točno po strankinih statutih v dahu radikalnih idej in po navodilih Glavnega odbora NRS v Beogradu, katerega zaupanje je vedno vžival v polni meri. Lažljivo je bilo poročilo nasprotnih listov, da je bil A. O. z dekretom od 5. decembra razpuščen. S tem dekretom je bil odbor pooblaščen, na pospeši končno organizacijo. A. O. je z odobrenjem Glavnega odbora ustanovil »Radikalni Glasnik«, ki je edini službeni radikalni organ v ljubljanski in mariborski oblasti. Poleg vzdrževanja pisarne, izdavanja lista, vodstva, lokalne politike vzdrževanja zvez z Beogradom je delal A. O. na organizaciji stranke ter imamo danes v Ljubljani Mestni odbor NRS s 6 pododbori in nad 500 člani. V Črnomlju imamo 9 krajevnih odborov s srezkim odborom, v Kamniku imamo 1 krajevni odbor in nekaj poverjenikov, ki delajo na organizaciji odborov v drugih občinah. V Kočevju imamo 10 krajevnih odborov s srezkim odborom. V Kranju 3 krajevne odbore s srezkim odborom. V Krškem dva krajevna odbora. V Litiji 2 odbora in nekaj poverjenikov. V ljubljanski okolici imamo 4 krajevne odbore s srezkim odborom. V Logatcu 1 odbor in nekaj poverjenikov. V Novem mestu 3 krajevne organizacije s srezkim odborom. V Radovljici 4 krajevne odbore s srezkim odborom. V Laškem 4 krajevne odbore s srezkim odborom. Iz števila teh organizacij je vsakemu jasno, da se je NRS razširila in vkoreninila v najširših slojih slovenskega naroda in čeprav so njeni neprijatelji naperili proti njej svoje topove in vse svoje časopise. Z disidentsko radikalno skupino g. Grafenauerja se vodijo pogajanja za sporazum ter obstoji upanje, da se bodo z dobro voljo odstranile vse zapreke in da bo prišlo do skupnega dela kar vsi najiskreneje želimo.

Po referatu članov A. O. je izrekel okrožni odbor A. O. soglasno absolutorij s pohvalo za njegovo požrtvovalno delo.

Nato je predsednik A. O. dr. Niko Županič

nič predal vse posle A. O. v roke okrožnemu odboru in naznanil, da z današnjim dnevom — po srečno končani organizaciji NRS v mariborskem volilnem okrožju, v mestu Ljubljani in ljubljanskem volilnem okrožju — A. O. likvidira. Zahvalil se je vsem članom odbora in stranke, ki so omogočili in pomagali, da se je končala organizacija stranke točno po strankinih statutih in navodilih Glavnega odbora NRS v Beogradu. Izrazil je nado, da se bo sedaj radikalna misel še bolj širila, kar je toplo položil na srce vsem strankinim članom in vsem strankinim organizacijam.

Nato se je izvršila ustanovitev okrožnega odbora NRS za ljubljansko volilno okrožje. Enoglasno in »per acclamationem« je bil izvoljen:

za predsednika dr. Niko Županič,

ki se je zahvalil za izkazano mu zaupanje in čast ter je prošil vse člane, da mu pomagajo pri delu za blagor naroda, države in stranke.

Mesto I. podpredsednika je ostalo nepopolneno. Nato so bili enoglasno izvoljeni:

Za II. podpredsednika Blaž Zupanec, brivski mojster iz Laškega, za tajnika dr. Viktor Gregorič, okrožni zdravnik iz Novega mesta, za blaginika Fran Savnik, lekarnar iz Kranja, za delegata pri Glavnem odboru v Beogradu dr. Ivo Sajović, posestnik iz Kočevja.

Odborniki so vsi predsedniki in podpredsedniki srezkih odborov ljubljanskega volilnega okrožja. Za sedaj so prijavljeni sledeči odborniki:

Za Črnomelj: dr. Ign. Malnerič, Rud. Malič, za Kočevje: dr. Ivo Sajović, Franc Hiris, za Kranj: Fran Savnik, Rolan Vahter, za ljubljansko okolico: Josip Pitanič, Ferdo Miklavčič, za Novo mesto: dr. Viktor Gregorič, Peter Mokorel, za Radovljico: Gregor Klančnik, Anton Veber, za Laško: Miha Koren, Blaž Zupanec, za Ljubljano: dr. Miroslav Lukan, dr. Niko Županič.

Ko se konstituirajo drugi srezki odbori, postanejo njihovi predsedniki in podpredsedniki avtomatsko člani okrožnega odbora.

Okrožni odbor bo sklical čimpreje posebno sejo, na kateri se bo razpravljalo o idejnem, taktičnem, finančijem in časopisnem delovanju odbora.

Okoli 13. ure je predsednik dr. Niko Županič zaključil sejo, se zahvalil članom za udeležbo in pozval vse prisotne na

skupno kosilo.

ki se je vršilo v modri sobi hotela »Slova«. Kosilo se je vršilo med najlepšimi prijateljskimi razgovori. Po kosilu je govoril predsednik okrožnega odbora

dr. Niko Županič,

katerega govor priobčujemo na uvodnem mestu. Njegov govor so navzoči večkrat prekinili z dolgotrajnim odobravanjem in »živio« klici. Pri koncu njegovega govora je vstopil burno pozdravljen radikalni parlamentarec in delegat prosvetnega ministristva

Risto Odavič,

katerega je predstavil in pozdravil dr. Niko Županič. G. Risto Odavič je imel nato lep in navdušen govor, ki je napravil na vse prisotne velik utis. Govoril je iz dna duše in srca. Izrazil je svoje veselje, da more biti v krogu bratov Slovencev, ki stopajo v vrste radikalne stranke, one stranke, ki je vse svoje moči in sposobnosti posvetila blagru vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. NRS je stopila v odločno borbo proti Bismarckovi protislovanski politiki »Drang nach Osten«, ki je nastala po berlinskem kongresu. Radi-

kalna stranka ni pozabila nikdar enokrvnih bratov Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zato se je pripravila in povedla srbski narod v odločno in krvavo borbo, iz katere je izšla kot zmagovalka. Vsa zgodovina kaže, da je NRS vedno pravilno umevala narodno politiko, zato nimajo prav oni, ki imenujejo NRS separatistično stranko in njenega načelnika g. Pašiča separatista. Ali so mar separatisti oni, ki so vse to ustvarili? Ali so separatisti oni, ki so vse svoje sposobnosti in svoje življenje posvetili dobru naroda? Ne, oni niso separatisti, ampak separatisti so oni, ki imenujejo radikalno stranko separatistično in očitajo, da deluje proti narodnemu in državnemu edinstvu. Ti niso samo separatisti, ampak narodni izdajalci, ki delajo proti narodnemu in državnemu edinstvu. (Tako je! Dolgotrajno ploskanje.) Imputirati radikalni stranki, da je separatistična, to je zločin proti resnici in praviči božji! Veseli ga, ker vidi v slovenskih radikalih dobre patriote, ki priznavajo radikalizmu ono, kar mu po praviči gre in ki s svojim vstopom v radikalne vrste, dokazujejo svoje priznanje. Edino v složnem delu in bratskem miru bodo prišli za naš narod boljši časi. Naša država je bogata in močna. Vse sosedne države se trudijo pridobiti njeno prijateljstvo. V tem moramo videti sadove svobode. Z veseljem moramo delati za svoj narod in za svojo narodno državo. Ako nudimo bratsko eden drugemu roko in si iskreno pogledamo drug drugemu v oči, tedaj bo bol Koroške, Istre, Trsta, Zadra in Gorice tudi bol vseh Srbov, vseh Hrvatov in vseh Slovencev! (Živio! Dolgotrajno ploskanje.) Izrazil je častitke slovenskim radikalom, ki so dovršili svojo organizacijo in izrazil željo, da bi dosegli velike uspehe v delu. Naj živijo bratje Slovenci, naj živi bela Ljubljana! Naj živijo slovenski radikali!

G. Odaviču je odgovoril v iskrenih besedah

dr. Viktor Gregorič,

ki so ga besede g. Odaviča dirnule v srce, ker so prišle iz globoke duše in iz poštenega srbskega srca. Obljubil je, da bodo slovenski radikali delali z vsemi močmi na tem, da ves slovenski narod izkaže NRS ono priznanje, ki ga ona v polni meri zasluži. Pozdravil je odličnega gosta in ga prošil, naj izroči naše pozdrave Glavnemu odboru v Beogradu. Svoj govor je končal z živio vzklikom gosp. Odaviču, ki ga je objel in poljubil. Vsi govorci so imeli poseben značaj bratske intimnosti in sloge.

Nato je dr. Niko Županič prečital sledečo pozdravno brzojavko:

Nj. Veličanstvu kralju

Beograd.

Ljubljanski Okrožni Radikalni Odbor pri svom konstituisanju pozdravlja svog narodnog kralja izrazjujuć mu najiskrenije osećaje ljubavi i privrženosti.

Brzojavko so navzoči sprejeli z živahnimi ovacijami Nj. Vel. kralju.

Nato je dr. Niko Županič prečital pozdravno brzojavko:

Ministru predsedniku Nikoli Pašiču

Beograd.

Prilikom konstituisanja ljubljanskog Okružnog Radikalnog Odbora pozdravljamo svega slavnog Starina, verujući da će i u buduće naša partija kretati putevima slavnih tradicija, zasnovanih njegovim bistrim umom i požrtovnim idealnim radom Na mnogaja ljeta!

Tudi to brzojavko so sprejeli navzoči z navdušenim odobravanjem. Brzojavko je pod-

pisalo predsedništvo ORO ter predsedniki in podpredsedniki srezkih odborov NRS.

Lep utis je napravil govor

dr. Iva Sajovica,

predsednika kočevskega srezkega odbora NRS. Govoril je o ulogi Slovanstva v človečanstvu. Slovani bodo brezdomno prinesli človeštvu nove moči in svežine. Zato je treba, da se tudi mi Srbi, Hrvati in Slovenci pripravljamo na kulturno in politično ojačanje, da bi v bratskem kolu drugih slovanskih narodov izvršili vzvišeno misijo celokupnega Slovanstva. Naš narod se bo politično ojačal, ako se organizira v močnih političnih strankah, kakor je NRS. Kdor želi dobro narodu in državi, Slovanstvu in človeštvu, naj stopi v naše vrste! Končno je nazdravil dr. Županiču, ki ima velike zasluge, da se je radikalna misel razširila in udomačila med slovenskim narodom. Njegov govor je bil sprejet z iskrenim aplavzom.

Na koncu je govoril tajnik Ljubo D. Jurkovič. V lepem govoru je povdarjal, da je strankarska dolžnost vsakega zavednega radikala, da agitira za NRS in da širi njene ideje. Naj živimo v kateremkoli kraju naše lepe domovine, kamor nas zanese usoda, povsod je treba delati za zmago radikalne misli. Pripovedoval je o svojem nedavnem obisku pri načelniku naše stranke min. predsedniku g. Pašiču, ki je kot sivi starček, v visokih letih, v trenutkih, ko je moral rešiti krizo, v momentih, ko so bile oči vse države in vsega političnega sveta uprte vanj, vendar mislil na Slovenijo. G. Pašič govori o Sloveniji tako, da bi mogel človek reči, da sploh ne dela drugega, ampak da misli samo na Slovenijo. In kakor misli naš sivi vodja z enako ljubeznijo in enakim zmisлом na vse dele naše države, tako mora tudi vsa država, vsi deli našega naroda, videti v njem svojega človeka, najvišjega državnika in diplomata, edinega čuvarja narodnega in državnega edinstva. — Naša stranka bo močna, ako sledimo korakom naših radikalnih prvakov in ako ohranimo disciplino in red v stranki. Jurkovičev govor je bil sprejet z iskrenim odobravanjem.

Kosilo je trajalo vse do 4. ure popoldne v najlepšem skladu. Pred razhodom se je predsednik dr. Niko Županič zahvalil vsem gostom, ker so se odzvali njegovemu pozivu in so dokazali močno voljo, da širijo in delajo za veliko Narodno radikalno stranko.

Ob tej priliki so radikalni ljubljanskega volilnega okrožja odlično manifestirali svojo radikalno zavest. Naj jim bo zato vsa čast in hvala!

Živeli radikalni ljubljanskega okrožja!

Živela Narodna radikalna stranka!

Živio Nikola Pašič!

Vojne mornarice velesil.

Britanska admiraliteta je priobčila statistiko vojnih ladij posameznih velesil. Iz te statistike je razvidno, da ima Anglija 22 velikih vojnih ladij, 50 križark, 186 torpedovk, oziroma rušilcev in 61 podmornikov. Zedinjene države imajo 18 velikih ladij, 25 križark, 309 torpedovk oziroma rušilcev in 110 podmornikov. Japonska ima 10 velikih ladij, 17 križark, 78 torpedovk oz. rušilcev in 44 podmornikov. Francija 9 velikih ladij, 11 križark, 48 torpedovk oz. rušilcev in 48 podmornikov. Italija 7 velikih ladij, 13 križark, 51 torpedovk oz. rušilcev in 43 podmornikov. Rusija 6 velikih ladij, 3 križarke, 20 torpedovk oz. rušilcev in 23 podmornikov. Nemčija 8 velikih ladij, 2 križarki, 16 torpedovk oz. rušilcev in nobenega podmornika. Gradijo pa: Anglija 2 veliki ladji, 4 križarke in 7 podmornikov. Zedinjene države 11 križark in 11 podmornikov. Japonska 12 križark, 28 torpedovk in 35 podmornikov. Francija 3 križarke, 13 torpedovk in 21 podmornikov. Rusija 1 veliko ladjo, 1 križarko, 26 torpedovk in 1 podmornik. Nemčija pa gradi 1 križarko.

Likvidacija Akcijskega odbora NRS v Ljubljani.

Akcijski odbor NRS javlja vsem organizacijam in članom Narodne radikalne stranke v ljubljanski in mariborski oblasti, da je z današnjim dnem prenehalo njegovo delovanje in da so njegovi posli prešli:

I. Za mesto Ljubljana na Mestni odbor NRS v Ljubljani;

II. za ljubljansko volilno okrožje na Okrožni odbor NRS v Ljubljani in

III. za mariborsko volilno okrožje na Okrožni odbor NRS v Mariboru.

Mestni odbor NRS in Okrožni odbor NRS v Ljubljani imata svojo pisarno v Wolfovi ulici št. 1, I. nadstr. Na ta naslov je treba poslati vse dopise in pisma.

Ob tej priliki smatra Akcijski odbor za

svojo prijetno dolžnost, da se zahvali vsem članom stranke, ki so omogočili in pomagali, da se dovrši redna organizacija točno po strankinih statutih in navodilih Glavnega odbora NRS v Beogradu ter izraža upanje, da se bo sedaj radikalna misel še bolj razširila, kar toplo polaga na srce vsem organizacijam in vsem članom stranke.

V Ljubljani, 6. aprila 1924.

Za akcijski odbor NRS:

Predsednik:

Dr. Niko Županič s. r.

Tajnik:

Ljubo D. Jurkovič s. r.

Brezobzirno podiranje belokranjskih gozdov po zagrebških židih.

Na koncu prošlega leta so vložile podpisane belokranjske občine pri vladi protest proti sekanju in uničevanju Velikega bukova, iz katerega je hrvatski žid Benedik izvelkel milijone in milijone dinarjev, a kraj je osiromašil in ga oropal največje lepote. Bukovega gozda med Adlešičami in Vinico ni več. Kjer so poprej skakale srne med visokimi kot sveče ravnimi stebli, tam sedaj pokrajina prikazuje gola kraška rebra, pokrita s trnjem in kopinjem, a mesto bukovega pomladka širi se ničvredna breza. — Protest občin slove:

Agrarni direkciji šum

v

Ljubljani.

Podpisane občine zadnjič in odločno protestujejo proti nadaljnjemu sekanju v Velikem bukova, ker tako vandalsko pustošenje presega že vse meje.

Velikanski kompleksi so popolnoma posekani, da niti semenska drevesa niso ostala. Pogozditev se zavlačuje, kar bo občutna škoda. Danes že lahko konstatiramo, da so vsled popolnega izsekanja kmetska posestva odprta vetrovom, ki to plitvo zemljo popolnoma izsuše. Opozarjamo, da je tu že kraška formacija, kar so dokazali naši geografi in geologi dr. Jos. Cvijić in prof. Seidl.

V socialnem pogledu se godi našemu ljudstvu neodpustna krivica, ker so popolnoma oropani užitka, ki so ga imeli celo v časih, ko je bilo Bukovje last osvraženih nam nemških baronov in grofov. Stari zapiski dokazujejo, da je bilo celo 16 občin deležnih raznih ugodnosti, ki so jih dovoljevali občinarjem krupski in pobreški graščaki, v Velikem Bukova. Narod je dobival potrebno kurivo po nizki ceni, kar je danes popolnoma izključeno. Kmetje morajo načeti svoje mlade šumice in sekati nedoraslo drevje, kar ima nepregledno slabe gospodarske posledice. Od kod bodo dobivale bodoče generacije potrebno kurivo, je veliko vprašanje?

Župan občine Adlešiči, g. Peter Rauch je bil svoj čas oskrbnik graščine na Krupi in v

Tedenske vesti.

— **Odlikovanje bivšega gribeljskega župana Željka.** Minister poljedelstva in vodâ je podelil Mikotu Želiku, bivšemu dolgoletnemu županu, zlato medaljo za državljanske zasluge, katero mu je g. okrajni glavar I. Kokaalj slovesno v Črnomlju izročil. Čestitamo našemu radikalnemu prijatelju!

— **Romuni proti našemu življu.** Ko so naše oblasti 5. t. m. prevzele od Romunov kraj Pardanj, so ugotovile, da so Romuni obenem z evakuacijo odvzeli našim ljudem skoraj vse njihovo

Pobrežju ter so mu znane kot državno izprašanemu gozdariju vse neprilike in protipostavnosti, ki jih uganja tvrdka Benedik v Velikem Bukova. Zato je potrebno, da se zaslisi.

Narod, ki vidi, da mu preti nevarnost zaradi dobave potrebnega kuriva in drugega lesa, je do skrajnosti razburjen. Zato podpisane občine še enkrat in zadnjič odločno zahtevajo, da se sekanje v Velikem Bukova takoj ustavi, sicer pade vsa odgovornost na tiste, ki bi bili lahko preprečili vse zmede in nesreče, ki bi gotovo izvirale iz tega.

Narod zahteva, da se mu vrnejo pravice, ki jih je imel celo v dobi robstva — v svobodni domovini krivice ne sme biti!

Županstvo občine Adlešiči 23. novembra 1923,

L. S.

Rauch, I. r.

Županstvo občine Tribuče 24. novembra 1923,

L. S.

Vlašič, I. r., župan.

Županstvo občine Vinica 30. novembra 1923,

L. S.

Janez Berkopac, I. r., župan.

Županstvo občine Griblje 15. decembra 1923,

L. S.

J. Štrucelj, I. r.

Županstvo občine Dragatuš 21. decembra 1923,

L. S.

Franc Radovič, I. r. župan.

Prepis tega protesta so poslali belokranjski kmetje g. dr. Niki Županiču, da se seznanijo s početjem izkoriščevalca Benedika in da s svojim vplivom podpre akcijo kmetov na merodajnem mestu. Gosp. dr. Županič jih je meseca januarja 1924 peljal v Beograd in jih predstavil g. ministru Srskiću, da mu v oči razlože svojo bol. Gosp. minister je obljubil preiskavo in pomoč. In res se je vršila dne 26. marca na licu mesta v Bukova preiskava, ki je doznala, da imajo prav kmetje, ko so se pritožili. Benedik ne bo več sekal. Ne čudimo se, ako nas izmoggavajo judovske pijavke, ali čudimo se, kako so mogli iti Benediku na roko voditelji Slovenske ljudske stranke ter demokrate? Gospodje, ki se imenujejo dr. Brejc, dr. Žerjav in Kristan, vi nam boste težek odgovor dajali. Radikali vas bodo naučili poštenja in pameti.

premoženje. Odvzeli so vso živino in rekvirirali okoli 5000 kg žita, ne da bi plačali. Odnegli so tudi vse poljedelske stroje. Kolodvor so popolnoma izpraznili. Od Srbske čitalnice so ostali samo goli zidovi. Ravno tako so Romuni opustošili tudi Modoš in druge evakuirane kraje. Naša vlada je potom našega bukareškega poslanika vložila oster protest pri romunski vladi.

— **Velike poplave.** Narasla Sava in Donava sta poplavlili vse kraje pred Beogradom. Vsi donavski otoki so pod vodo. Od Zemuna do Pančeva so poplavljeni vsi kraji. Več krajev so morali evakuirati. Narasla je tudi Drina, nadalje Morava, Bosna in Tisa.

Volitve v Italiji.

V zadnji številki našega lista smo poročali, da se vrše volitve v italijanski parlament dne 6. aprila. Tedaj smo v kratkih potezih označili način volitev po novem volilnem redu, ki ga je skoval Mussolini, da si zagotovi velikansko večino v parlamentu. Danes hočemo na kratko omeniti volilne rezultate.

Fašisti so dosegli ogromno večino glasov, česar sami niso pričakovali. Poleg 356 poslanskih mest, ki jim pripadajo kot večinski stranki, dobe tudi 19 manjšinskih poslancev, tako, da bodo imeli 375 poslancev od 535. V vseh večjih italijanskih mestih so fašisti v veliki večini, ponekod so zbrali na svoji listi 50 do 60 odstotkov vseh oddanih glasov. Volilna udeležba je bila precejšnja. Volitev se je udeležilo povprečno 60 odstotkov vseh volilnih upravičencev.

Nas pa zanima v prvi vrsti volilni izid v Julijski Krajini. V tej pokrajini so se fašisti v zadnjem frenutku vrgli z vso silo na Slovane in jih silili, da oddajo svoje glasove fašistovski stranki. Ponekod so se vršila nad našim ljudstvom nasilja, kljub temu, da je sam Mussolini zagotovil, da bodo volitve mirne. Tako so fašisti udarli v stanovanje zastopnikov naših list na Opčinah in jih pretepli, pri čemur so ranili gđc. Daneu. Naši volilci se torej niso upali na volišče in šele energičnemu nastopu dr. Slavika se je posrečilo, da je prišlo popoldne nekaj naših ljudi volit. Večja nasilja so se dogajala tudi v Brdih, najlutejše pa so se fašisti vrgli na Istrane. Tako ni smel noben volilec iz okolice na volišče v Pazin. V drugih krajih so zahtevali od istrskih kmetov legitimacije s sliko, nekaterim pa so legitimacije trgali in jih oddali fašistom, ki so na ta način volili dvakrat. Z ozirom na to ni bil tudi volilni rezultat tak, kakor ga je bilo pričakovati.

Ako primerjamo zadnje državnozbornske volitve 15. maja 1921 z nedeljskimi, moramo ugotoviti občutno nazadovanje slovanskih glasov. V Trstu so dobili Slovani v nedeljo 2577 glasov (l. 1921 pa 2930), v Istri 6220 (l. 1921 pa 9852). V celoti je bilo oddanih v nedeljo za slovansko listo 29.073 glasov, leta 1921 pa 44.491, torej za **15.413 glasov manj.**

Kakor smo že omenili odpade na manjšinske liste v Julijski Krajini 8 poslancev, ki se razdele med manjšinske stranke po številu dobljenih glasov. Dobili pa so:

Slovani	29.078
Unitarci	13.114
Popolari	22.000
Republikanci	9.744
Demokrati	5.707
Komunisti	20.648
Fašisti	173.563 (večinska stranka)
Maksimalisti	5.064

Manjšinske liste so torej dobile 105.355 glasov. Osem poslanskih mest bo razdeljenih sledeče: dva Slovane, dva popolarja, dva komuniste, en unitarec in en republikanec.

Pri zadnjih volitvah smo dobili Slovani pet poslancev. Sedaj pa prideta v poštev samo še dr. Wilfan in dr. Besednjak, to pa samo, ako so se naši volilci držali sklenjenega sporazuma in oddali prednostne glasove kandidatom 1, 2, 3, kar pa se ni dogajalo povsod, ker so sami klerikalni voditelji kršili disciplino in počevali volilce, naj oddajo prednostne glasove klerikalnim kandidatom.

Tudi Nemci so izvojevali dva poslanka, tako, da bodo sedaj v rimski zbornici samo štiri poslanci narodnih manjšin in ne kakor dosedaj 9.

H koncu naj omenimo samo še to, da nam volilni rezultat dokazuje, da so pričeli ljudje kloniti pred fašistovskim nasiljem. Ne klonijo pa samo Slovani, marveč tudi Italijani sami, kajti vse stranke so zelo nazadovale. Od opozicionalnih strank so najmočnejši socialisti. Fašistovska stranka je prišla torej do vrhunca in mora iti kvečjemu navzdol in kadar bo nastopila ta faza, bo šlo rapidno.

Končni volilni rezultat v Italiji.

Po službenem poročilu je glasovalo 7.380.000 volilcev. Službena fašistovska lista je dobila 4.321.000 glasov, sporedna pa 351.179 glasov; skupaj so dobili torej fašisti 4.770.000 glasov. Klerikalci 619.738, republikanci 131.598, zmerni socialisti 408.804, maksimalisti 358.349, komunisti 270.509, demokracisti 98.221, Slovani 29.178 in Nemci 31.920. Fašisti dobe torej 375 poslancev, vsa ostala opozicija pa 160.

Iz vsega sveta.

V Parizu in Nemčiji pričakujejo z veliko nestrpnostjo poročila obeh **izvedenjskih odborov**, ki sta bila ustanovljena koncem prejšnjega leta, da proučita plačilno zmožnost Nemčije. Odbora sta sestavljena iz samih strokovnjakov, ki so vršili svoje delo popolnoma nepristransko. Njihovo poročilo reparacijski komisiji je torej velikega pomena za končno rešitev odškodninskega vprašanja in znači zadnji korak k ureditvi povojnih razmer v Evropi. Na podlagi teh poročil bo odškodninska komisija sklepala, v kolikor naj se spremeni prejšnje določbe glede plačevanja odškodnine od strani Nemčije. Po dosedaj znanih rezultatih bo Nemčiji dovoljen štiriletni moratorij, tekem katerega časa bo Nemčija dobavljala samo nekatere proizvode in plačevala le najnujnejše denarne zneske. To pa zato, da si gospodarstvo opomore. Od leta 1928 naprej pa bo morala redno plačevati po 2 in pol milijardi zlatih mark letno. V nekaterih francoskih krogih so mnenja, da bi se morala ta vsota postopoma zvišati vsako leto, Nemci pa že sedaj vplijejo, da je to preveč in da so bili strokovnjaki pod francoskim vplivom. Točno poročilo sporoči reparacijska komisija vsem zavestnim vladam v proučitev.

V zvezi z odškodninskim vprašanjem je tudi vprašanje **Micum-pogodb**, ki jih je sklenila francoska vlada koncem prejšnjega leta z veleindustriji ozemlja, ki ga je zasedla januarja meseca lanskega leta, da prisili Nemčijo k izpolnjevanju njenih obveznosti iz mirovne pogodbe. Te Micum-pogodbe ugasnejo 15. aprila in sedaj se Nemci na vsi moči trudijo, da bi preprečili njihovo podaljšanje in tako povzročili v zasedenem ozemlju nezdrave razmere in nezadovoljnost. Oni žele, da bi se to vprašanje reševalo skupno s celotnim reparacijskim problemom.

Že iz teh dveh dejstev je razvidno, da bi se Nemci radi otresli posledic svetovne vojne, ki so jo zagrešili s svojim pohlepom po evropski nadvladi. Da snuje nemški narod temne načrte in da še vedno noče uvideti, da je Nemčija res premagana, je razvidno pa tudi iz izida volitev v deželni zbor na Bavarskem. Našim čitateljem je še dobro v spominu Hitlerjev proces. Obtoženci so bili ljudje, ki jih bili ponižanje Nemčije, in ki bi radi videli in dosegli njeno predvojno moč in silo. Pri omenjenih volitvah je dosegla njihova stranka število glasov, ki ga prekašajo samo še bavarski klerikalci. Ta izid je značilen, ker je nekak predznak za volilni izid v nemški državni zbor. Kakor znano se vršijo te volitve dne 4. maja.

Tudi od izida teh volitev je odvisno vprašanje **pomirjenja v Evropi**, ki je danes še na isti točki kot po sklenjenem premirju. Povsod se še pojavljajo na povojnih razvalinah plamenčki, ki se groze razširiti v velik požar. Tako nevarno ognjišče je tudi Besarabija. Kakor smo že poročali so se vršila na Dunaju rusko-romunska pogajanja. Že tedaj smo naglasili, da bodo brezuspšna, ker Rusi odločno odklanjajo aneksijo Besarabije po Romunih, in zahtevajo to pokrajino zase. Ker so pa vendar hoteli, da bi se to vprašanje rešilo mirnim potom, so predlagali plebiscit, o katerem pa niso hoteli Romuni ničesar slišati. Tako so se zastopniki razšli, ne da bi kaj opravili in Besarabija bo prej ali slej igrala veliko vlogo, in izključeno ni, da si bodo Rusi in Romuni radi nje v doglednem času krizali meče.

Kakor razvidno niso tudi boljševiki voljni se-

deti prekrizanih rok in čakati, kaj ukrenejo ostale sile. Skrbno pazijo na vse dogodke, ki bi utegnili škodovati njihovim interesom. Tako si je sovjetska vlada po vesteh iz Turkestana zasigurala kontrolo nad Hivom in Ruharom. Republika Turkestan postane avtonomna sovjetska republika.

Na Grškem se vršijo živahne priprave za plebiscit, v katerem naj bi ljudstvo potrdilo ali zavrnilo sklep narodne skupščine o odstavitvi dinastije in proglativni republike. V domovino se je vrnil tudi general Metaxas, monarhist, ki je bival dosedaj v Italiji, kamor je zbežal po ponesrečenem uporu oktobra meseca lanskega leta. Republikanci in monarhisti pričakujejo, ugoden izid. Toda kljub temu, da bi monarhisti zmagali z majhno večino, se kralj ne vrne v domovino.

Romunska kraljeva dvojica je te dni službeno odpotovala v razna evropska središča. Na tem potu sta se peljala s svojim spremstvom tudi skozi Ljubljano. To potovanje naj bi utrdilo vezi, ki obstojajo med Romunijo in drugimi državami. Zaukratk pa ne posetita Rima in Madrida. Italijani so o tem mnogo pisali, ker se splošno domneva, da nista hotela romunska suverena v Rim radi nekaterih nerešenih finančnih vprašanj, ki bi gotovo neugodno vplivala na njihov sprejem v sestrski Italiji.

Omenimo naj še registracijo rimskega sporazuma z dne 29. januarja pri Društvu narodov, s čimer je postala pogodba po statutih veljavna za vse člane tega Društva in uživa zaščito Društva narodov.

† Razpust bolgarske komunistične stranke. Sofijsko kasacijsko sodišče je potrdilo razpust komunistične stranke z utemeljitvijo, da je njen obstoj v smislu zakona o zaščiti države nepostaven. Vsa komunistična lastnina je prešla v državno last.

Iz notranje politike.

RADIČEVSKÉ METODE.

»Hrvatska Misao«, glavno glasilo hrvatske stranke prava, priobčuje dopis kmeta Mirka Krukca iz Brilihova, ki opisuje radičevske metode na deželi. Dopis se glasi:

Dne 16. marca je prišel narodni zastopnik Stepan Uroič v Konjščino in v sosedne vasi, kjer je imel več zaupnih sestankov, da se prepriča, kaj mislijo njegovi volilci o odhodu v Beograd. O tem se je končno prepričal.

V Brilihovu je imel sestaneke v hiši Petra Uroiča, kjer se je zbralo mnogo ljudi. Prisoten je bil tudi dopisnik. Zastopnik Uroič je tolmačil delovanje vodstva HRSS, njen program in sploh programe vseh političnih strank. Za HSP je rekel, da hoče veliko Hrvatsko, v kateri bi kmet ne imel nobenih pravic, da je bil dolgo pravaš itd. Na moje vprašanje, zakaj ni več pravaš, je odgovoril, da je neposredno pred vojno napisal člančič in pesmico in poslal oboje uredništvu takratnega glasila HSP, kjer pa niso hoteli uvrstiti v svoje glasilo. Zato je izstopil in se priključil Radiću.

Nato sem dobil jaz besedo ter sem opisal g. Radića v prejšnjih časih, ko je sodeloval z raznimi protihrvatskimi politiki. Uroič je rekel, da mu je to neznano. Nato sem dokazal prisotnim, kako slabo je delo HRSS, ker so šli v beograjsko skupščino in v kakšen položaj smo padli, odkar so bile poverilnice izročene beograjski skupščini. Opozoril sem prisotne, kaj so nam voditelji HRSS obljubovali pred 2-3 leti, t. j. samostojno in svobodno hrvatsko državo, kmečko republiko.

Zastopnik Uroič je odgovoril: Znano vam je dosedanje delo HRSS. Lani smo formulirali takozvani Markov protokol, ki so ga podpisali delegati srbske NRS, klerikalci, muslimani in naši zastopniki ter smo na temelju teh sklepov začeli pogajanja z radikali, ki so nas tako izgrlili ter nas še bolj preganjali, ter je bil Radić prisiljen, iti čez mejo v London, da tam uvede akcijo za rešitev hrvatskega vprašanja. Radić se je po svojem bivanju v Londonu prepričal, da nam ne bo pomagala nobena evropska država. Posamezni politiki so mu svetovali, da je najbolje, ako gre s svojimi zastopniki v beograjsko skupščino. Radić se je razgovarjal v Londonu tudi s službenim delegatom SSSR, kateremu je Radić dal svoj program. Komunistični delegat je rekel: Vi imate izvrsten program, zakaj ne greste s svojimi zastopniki v beograjsko skupščino in tam zrušite z ostalimi opozicionalnimi skupinami Pašičevo vlado? Ako se pa vam to ne posreči, potem bodite prepričani, da je Rusija osvojila Srbijo in bo osvobodila tudi vas Hrvate. Zato smo sklenili, da nas gre toliko v Beograd, kolikor nas je treba za zrušitev Pašičeve vlade. Zdi se mi, da so ti zastopniki že odšli v Beograd.

Ni res, da se bomo zato prodali Srbom. Na vprašanje enega prisotnih, ako bo tudi on položil prisoje, je odgovoril: Tudi če položimo prisoje, to ne pomeni nič, tako mi je vsaj rekel moj ženinik

da prisega ne pomeni nič in jaz se tega držim. Vidite torej, mi smo vsi prisegli kot vojaki cesarju Karlu, pa smo se mu izneverili in tako se bomo izneverili tudi... Sicer pa, ako bi teh 20 zastopnikov ne bilo zadosti za zrušitev Pašičeve vlade, potem je gotovo, da nas bo šlo več. Ako bo treba, bom šel tudi jaz, in ako vsi skupaj ne bomo nič dosegli, potem zaupamo Rusiji.

Nato sem vprašal prisotne, ako so za to, da gredo hrvatski narodni zastopniki v beograjsko skupščino, so vsi naenkrat vrgli Uroiču v obraz vsakega hrvatskega narodnega zastopnika, ki hošel v beograjsko skupščino, je treba ubiti. Vprašal sem Uroica, kaj pravi na to? Odgovoril ni ničesar. V hiši je nastala zmešnjava. Uroič je lahko srečen, ker je bil baš v svoji rojstni vasi, da se mu ni moglo kaj posebnega pripetiti.

Opozicija in Radičeva izjava. Zadnja Radičeva izjava v dunajskem listu »Die Stunde«, kjer je Radič izjavil, da njegova stranka ne bo podala v Beogradu nobene lojalne izjave in da so njegovi poslanci prišli v Beograd predvsem za to, da zrušijo Pašičevo vladu in da preperečijo Pašičevo imperijalistično politiko, napram Bolgarski in Albaniji, je povzročila med opozicijo veliko ogorčenje in zmedenost. Opozicionalcii obsojajo Radičevu nerեսnost, ki da je vzrok, da politika opoziciionalnega bloka ne more najti odprtih ušes pri beograjskih političnih krogih. Zlasti demokrati in klerikalci nikakor ne morejo zamolčati svojega ogorčenja nad Radičem, ki z eno samo izjavo pokvari vse, kar so oni dolgo in z velikim trudom pripravljali. Zanimivo je, da so za časa zadnje vladne krize, ko je podal Radič znano izjavo londonskemu listu »Morning Post«, klerikalci trdili, da so to izjavo naročili radikalcii. Ko pa je nato Radičev »Slobodni Dom« potrdil avtentičnost te izjave, so klerikalci popravili svoje mišljenje in so rekli: Ako Pašič ni plačal tega razgovora, potem ga bi moral plačati naknadno Radiču in dopisniku »Morning Post«. Tudi zadnja Radičeva izjava v dunajskem listu je prišla v zelo slabem času za opoziciionalni blok. V opoziciionalnih krogih se iri, da se oni Radičevii poslanci, ki so v Beogradu, ne strinjajo z mišljenjem svojega načelnika in da so mnogo bolj iskreni napram Beogradu in Srbom nego je Radič. Kljub temu pa se ne morejo izreči proti Radiču, ker bi s tem povzročili razkol v stranki, ali pa celo njen konec. Treba je vedeti, da sta v Radičevii stranki dve struji: stanovsko-kmečka in nacionalistično-separatistična. Prva je močnejša in pripravljena na znatna popuščanja v državnopravnih vprašanjih. Ta struja je tudi za zблиžanje z zemljoradniki. Druga radičevska struja, ki polaga večjo važnost na državnopravni del programa in ki smatra ta del kot temelj stranke, je zelo slaba in bo še bolj oslabela, ako se bo vodila razumna in pomirljiva politika napram Hrvatom.

Omladinski glasnik.

Rad stud. radikalnog kluba »Slovenski Jug« v Ljubljani.

U četvrtak 3. t. m. održao je u klubskim prostorijama predavanje kol. Milan Čulafić o temi »razvoj političkih partija posle oslobodjenja i njihov uticaj na naše današnje političko stanje.«

Predavatelj je u jednom kratkom uvodu izneo razvoj političkih partija u opšte, dotaknuvši se ekonomsko gošpodarskih prilika, čije su posledice razne doktrine izboljšanja teškoga socijalnog položaja današnje generacije, i u jednom nizu činjenica izneo pogrešna shvatanja socijalnih ekstremista, a zatim je neošetno prešavši na naše političke prilike izneo kratke izvode iz života naših stranaka, ukazujući na pogrešnost naše političke zagriženosti i netrpeljivosti, pogotovu na naše političko-nezrele plemenske i lokalne orientacije, koje našem narodu i državi ne donose ničega dobrog.

Predavanje je bilo posećeno od celokupnog članstva, i praćeno sa napetom pažnjom svršeno je sa burnim ovacijama idejama Narodno radikalne partije i njenim požrtvovanim i mudrim vodjama.

NRS Semiču.

Dne 5. t. m. se je vršila v Semiču konferenca radikalnih somišljenikov. Na konferenci so bili postavljeni tudi zaupniki, katerih naloga je, v kratkem ustanoviti močno organizacijo NRS.

Dopisi.

Na delo za NRS!

Dopis iz Savinjske doline.

Delovanje naših opoziciionalnih blokašev postaja vedno bolj jasno pred očmi našega zavednega ljudstva. Pošteno slovensko ljudstva. Pošteno slovensko ljudstvo izpregleduje ter ne bo več podpiralo grobokopov naše narodne države. Počasi bo izprevidel vsak, da ti ljudje delajo med ljudstvom le razdor, nikdar in nikjer pa še niso storili zares kakega dobrega dela za naše ljudstvo. Povemo vam, opoziciionalni blokaši, da ne bomo več mirno prenašali vašega huškanja. Dosti dolgo ste nas pitali z lažnjivimi obljubami, kj jih imamo čez glavo dovolj. Konec mora biti vašega nezmisljega početja. Vsak pameten človek mora spoznati, da vodi blokaška politika v brezdno, iz katerega se ne bomo mogli sami izkopati! Vsi blokaški časopisi so že proslavljali republiko in avtonomijo ter tröbentali ljudstvu, da je konec radikalne vlade. Toda človek obrača, Bog pa obrne! Naša nepremagljiva Narodna radikalna stranka je še vedno na državnem krmilu. Iz tega more vsak izprevideti; da je naša boljša bodočnost le v Narodni radikalni stranki. Ljudstvo, pozivljamo te na neumorno delo, da bomo kmalu kot en moč stali pod prapöröm Narodne radikalne stranke.

Savinjčan.

d Iz Novega mesta: Tukajšnji prvak in prvoboritelj nar. radikalne ideje g. dr. Viktor Gregorič je imenovan od ministra narodnega zdravja okrajnim zdravnikom za novomeški okraj. Gospodu doktorju, ki še je po dolgih letih slednjič spet povrnil v svoj dragi domači kraj, najiškreneje častifamo, želeč mu na rodni grudi najlepših in najboljših uspehov, tako na zdravstvenem kot tudi na polju širjenja svete naše misli! Na mnoga leta!

Reorganizacija kmetijskih šol.

Po razdelitvi države na oblasti so se podredile vse kmetijske šole v državi direktno kmetijskemu ministrstvu. Zaradi tega se je pokazala nujna potreba, da se vse te šole, kolikor mogoče enotno uredijo in da se vrši v njih tako strokovni pouk, kakor tudi šolsko gospodarstvo po enotnih načelih.

Da se postoječi zakon o nižjih kmetijskih šolah in pravilniki k njemu temu primerno preuredijo, sklicalo je kmetijsko ministrtvo ravnatelje vseh nižjih kmetijskih šol v državi na strokovno konferenco, ki se je vršila v dneh od 25. do 31. marca v prostorih Srbskega pošoprivrednega društva v Beogradu.

Konferenco je vodil star in izkušen šolnik, g. Pavel Todorovič, načelnik ministrtva za kmetijstvo in vode, ki je začasno predstojnik odelenja za kmetijski pouk v tem ministrtvu.

Iz ministrtva so prisostvovali konferenci še gg. načelnik dr. A. Stojkovič, inspektor B. Rankovič in sekretar ing. Avramović.

Poedine šole je zastöpało enajst ravnateljev, tri šole radi obolelosti ravnateljev niso bile zastöpane.

Konferenca je najprvo predelala zakon o nižjih kmetijskih šolah z dne 30. januarja 1922 in predelala spremembe in popolnitve k njemu, ki bi jih bilo uzakoniti.

Ker pa pri obstoječih razmerah hitro uzakonjenje teh predlogov ni izvedljivo, je konferenca predlagala vse pravilnike k postoječemu šolskemu zakonu, izdelala nov pravilnik za organizacijo in upravljanje šolskih posestev ter predelala tudi učni načrt za kmetijske šole.

Ves elaborat ob enem z resolucijo, ki navaja glavne zahteve je na to konferenca predložila gospodu ministru za kmetijstvo in vode na osvojenje in je upati, da bo de v kratkem času kmetijsko šolstvo urejeno po načelih, ki jih je sklenila konferenca.

V glavnem je konferenca stavila g. ministru sledeče predloge:

1. Nižje kmetijske šole naj se odslej imenujejo kratko: kmetijske (zemljoradničke, gospodarske, itd.) šole. Pouk na teh šolah naj traja dve do tri leta, ker je le tako mogoče, da se učencem da zadostna teoretična in praktična izobrazba. Predela od sedanje do nove ureditve teh šol ne sme

kie troletne šole, predpiše minister za kmetijstvo in vode.

2. Glavni namen kmetijskih šol je vzgajati dobre, praktične kmetijske gospodarje. Zato mora biti teoretični pouk v najtesnejši zvezi s praktičnim. Vse šole morajo biti v to svrhu opremljene z vsemi potrebnimi zgradbami, morajo imeti primerno veliko posestvo, opremljene morajo biti s potrebnimi šolskim in gospodarskim inventarjem in učnimi pripomočki. Ob enem se mora dati tem zavodom zadostna budžetska sredstva, da svojo nalogo lahko brez ovire vršijo. Šolsko posestvo ne sme obsežati nad 50 ha obdelane zemlje, ne všteti v to pašnike in gozde.

3. Vsaka šola mora ozirom na gospodarske razmere v oni pokrajini, odkoder se nabirajo učenci, odgovarjati enemu tipu teh šol. Ti tipi so: poljedelski, živinorejski in vinarški-sadjarški. Po kateremu teh tipov je posamezne šole urediti, predpiše minister za kmetijstvo in vode.

4. Učenci se dele na državne in privatne. Državni učenci se vzdržujejo in dobivajo na zavodu vsjo potrebno oskrbo, to je stanovanje, hrano, porilo, obleko in obutev iz državnih sredstev. Privatni učenci plačajo za stanovanje in prehrano predpisano oskrbino in morajo povrniti ravnateljstvu šole stroške za nabavo perila, obleke in obutve.

Državni učenci se izbirajo po okrajih in sicer za vsako šolo z onih krajev, ki jih določi minister za kmetijstvo in vode. Nabiranje učencev razpiše na poziv ministrtva okrajno glavarstvo. Priglašene učence izbira komisija, ki sestoji iz okrajnega glavarja ali njegovega namestnika, iz okraj. zdravnika in iz okraj. ekonomu, ozir. kakega drugega kmet. strokovnega uradnika, kjer pa teh ni, župana.

Pogoji za sprejem državnih učencev so: 1. starost od 14. do 18. let, (starejše učence se sprejema le izjemoma in sicer z odobrenjem ministra za kmetijstvo in vode); 2. najmanj z dobrim uspehom dovršena osnovna šola; 3. telesno in duševno zdrav; 4. moralna neoporečnost; 5. da je učenec kmetjski sin in 6. obvezna izjava staršev ali varuhov, da ostane učenec po končanem šolanju na domačem posestvu.

Ako se ne priglasí zadostno število državnih učencev, sme ravnateljstvo šole sprejemati tudi privatne učence, v prvi vrsti kmetjske sinove tudi izven določenega okoliša in sicer pod pogoji 1.—4. Če se iz šolskega okoliša zglašijo premalo učencev, dodeli ministrtvo manjkajoče število učencev iz drugih oblasti v državi.

Pri vstopu v šolo pregleda učence šolski zdravnik. Učenci, ki imajo manjšo izobrazbo kot dva razreda srednje šole, ali meščanske šole, morajo položiti sprejemni izpit. V pokrajinah, kjer je ljudsko šolstvo slabo, se uvede polletni pripravni tečaj, da se učenci za strokovni pouk dobro pripravijo.

5. Učnemu ošobju na kmetijskih šolah izven Srbije, ki je položilo izpite učiteljske usposobljenosti za nižje kmetijske šole izven Srbije ali v inozemstvu, se prizna naslov in položaj profesorjev, ravnateljem pa naslov in položaj direktorjev. Njega prejemki se imajo izjednačiti s prejemki profesorjev in direktorjev nepopolnih srednjih šol. Za vodstvo in upravljanje šolskega posestva pripada vsem stalnim uslužbovcom prosto stanovanje s kurjavo in svečavo ter popust v ceni pridekov šolskega gospodarstva za njih lastno uporabo.

To so torej glavna načela, o katerih naj se kmetijsko šolstvo v državi preuredi, ozir. po katerih načelih je z malimi izjemami v Srbiji itak že urejeno. Kakor je videti, je resen namen mero-dajnih činiteljev, kmetijsko šolstvo v državi čim bolj povzdigniti. To je tudi nujno potrebno, kajti naša država je kmetijska država, v kateri se pretežen del prebivalstva preživlja s kmetijstvom.

Nova doba zahteva novih ljudi. Danes ne more več zadostovati, da zna kmetijski gospodar kmetjsko delo samo manualno (ročno) opravljati, on mora poznati tudi znanstveno podlago za vsa kmetijska opravila in te mu v zadostni meri more dati le kmetijska šola. Kmetiskim gospodarjem se nudi sedaj ugodna prilika, da dajo svojim sinovom-naslednikom dobro strokovno izobrazbo, ki jih nič ne stane. Le v izobraženem kmetiskem stanu je bodočnost naše države in bodočnost posameznika. Tega naj bi se vsak oče, ki je gospodar srednjega ali večjega kmetjskega posestva, dobro zavedel. Ne bodite sebičnežji in ne odrekajte svojim sinovom potrebne izobrazbe v kmetijski stroki samo radi tega, ker izgubite za dve leti delavca. Izberite najboljšega sina za svojega naslednika in mu dajte za njegov težaven poklic potrebno strokovno izobrazbo. Ko bode v starih letih izročal takemu sinu domače posestvo, vam bo v največje zadoščenje to da imate vrednega naslednika.

B. Skalicky.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.

Urednik: Ivan Podržaj.

Odg. urednik: Ivo Kisovec.

Tiska »Zvezna« tiskarna.

E. M. Laumann — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

Le Sauter je obmolnil in čulo se je samo še prasketanje telefona. Štiri ali pet minut pozneje je glavni urednik odložil aparat.

— Dragi moj, je dejal Escander, vašega članka ne bom priobčil. Minister je mnenja, da je trenutno nevarno vznemirjati javno mnenje. Želi osebno govoriti z vami. Pojdite k njemu danes zvečer.

Escander je hladno vzel svoje papirje nazaj, jih zganil, vtaknil v žep in dejal:

— Prosil bi vas dve stvari.

— Kaj?

— Kredit šeststo frankov na mesec na račun osebe, ki va jo bom označil in to skozi šest mesecev, drugič pa, da smem zasledovati to zadevo na svoj račun in odgovornost, ne da bi pri tem zanemarjal svoje službe.

— Čujte, je dejal Le Sauter, vi ste pa res strašen človek. Naj bo! Toda ali se sme vedeti, kdo je ta oseba?

— Ne... to se pravi za enkrat še ne.

— In vam gre le za interese lista?

— Edino oni me vodijo.

— Dobro torej. Ne pozabite na obisk pri ministru. Na svidenje.

Minister za notranje zadeve in časnikar sta bila sošolca iz srednje šole in sta se tikala. Escander je bil ob deseti uri v ministrovem kabinetu.

— Hotel sem te videti, da se najprej oprostim, ker sem porezal peruti tvoji nevarni raci in pa da te obvestim o gotovih važnih dogodkih, ki te bodo zanimali, o katerih pa ne smeš nikomur črhniti besedice.

— Povej mi, ali ne bi bil že čas, da bi delali malo drugačno politiko?

— Ti si divji, toda to bo prešlo. Če bi se bavil s politiko...

— Bi jo delal čisto odkrito.

— Takoj te bom prepričal, da to ne gre. Anglija, s katero delujemo skupno, nam je stavila predlog, naj skličemo veliko mednarodno konferenco, zato da se skupno pogovorimo o obrambnih sredstvih zoper napade Radžisrakov. Kot vidiš, je zadeva važna in nepotrebno, da, celo nevarno je, zadevo razupiti. Ta konferenca se sestane v najkrajšem času in te bom pred vsemi drugimi o njej obveščal... Dolžan sem ti to, kajti na mojo prošnjo ne bom objavil Le Santer tvojega članka... Veruj mi, da je tvoj mlado prerinjino zmedla misel na Devico Orléansko. Ti časi so pa minuli. Pušči to dekle v miru in pripravi svoje kovčke.

— Ali naj bo to opomin, nasvet ali karanje?

— Nič takega. Sicer pa lahko delaš, kar hočeš; zahteval bom sedaj od Le Santerja, naj ničesar ne objavlja o Radžisrakih razen točnih informacij.

— Dobro. Ali mi hočeš storiti uslugo.

— Pray rad, če mi je možno.

— Napiši mi list za ministra prosvete.

Rad bi, da dobi nekdo dopust.

— To pa že, tu imaš.

— To je vse, hvala. Na svidenje.

— Na svidenje... Ali si še vedno jezen?

— Nasprotno, zelo sem srečen, moram ti to iskreno priznati.

In Escander je odšel. Zunaj si je prižgal izborni smotko, kar je bil pri njem znak popolnega zadovoljstva.

V provinsu pa je čakala Germaine Laurière. »Le Monde« ni prinesel članka, o katerem

rem je govoril Escander. Strašen dvom je vstal v srcu dekleta. Ali jo je ta mladi mož, kateremu se je zaupala, potegnil?

Tri dni je kupila »Le Monde« in vsako jutro jo je čakalo novo razočaranje. Toda tretji dan je prejela brzojavko. Bila je zelo kratka.

»Pridem k vam ob dveh, Escander.«

Dekle si je globoko oddahnilo. Pokazala je brzojavko svoji materi in obe ženski sta z različnimi občutki nestrpno pričakovali prihoda mladega moža.

VIII. Nova sotrudnica dnevnika »Le Monde«.

Ko se je Escander predstavil, je razložil, zakaj njegov članek ni izšel, potem pa je prosil dekle, da bi smel z njo samo govoriti.

Germaine ga je vedla v mali vrt in tu sta se sprehajala med grmičevjem in vrtnicami sredi blagodišečih gredic.

— Gospodična, je dejal Escander, ali mi dovolite, da vam smem »staviti« vprašanje? Morda se vam bo zdelo nediskretno: ne prihajam, da vam storim uslugo, temveč nasprotno, prišel sem vas prosit usluge.

— Govorite.

— Koliko zaslužite, s tem, da poučujete kemijo in fiziko deklice, ki se zanimajo za to ravno toliko kot za lanski sneg.

— Dvesto petdeset frankov mesečno.

— To ni mnogo, je dejal Escander, toda v desetih ali petnajstih letih si že lahko zaslužite palme akademije.

Germaine se je nasmehljala.

— In življenje v Provinsu tudi ne nudi mnogo zanimivosti.

— Znam svoj poklic.

— Vem, toda ta je nevhvaležen in vredni ste česa boljšega. Jaz vas pa rabim. Odkar sva se srečala, sem na delu. Iskal sem Lamberta, toda Jacques Lambert je izginil. In čuden slučaj: izginil je pred dvema leti — natančno pred dvema leti, preden je prišlo strašno zlo nad človeštvo in sicer najprej na Francijo. To si je treba zapomniti. Vi ga poznate, jaz pa ne. Lahko bi šel mimo njega, ne da bi ga spoznal. In vendar sem prepričan, da moramo iskati tam, kjer je on.

— Jaz sem istega mnenja.

— Lepo. Torej ste razumeli, kako koristni nam morete biti? Prinašam vam sledeče: plačan dopust za šest mesecev, častno službo pri našem dnevniku s plačo šeststo frankov na mesec. Poslušajte me... Ker ne dvomim, da boste sprejeli to začasno službo, sem vam poiskal v snažnem prijetnem delu Pariza malo, ljubko opremljeno stanovanje, kjer bi lahko živeli s svojo gospo materjo. Dodam še sledeče: mislim, da bi mogla midva skupaj storiti nekaj dobrega. Nekaj mi pravi, da sva na dobri sledi. Menda bova uspela?

Dekle je molčalo eno minuto. Bila je vsa zmedena. Boječe je pogledala Escandra.

— Nisem sama.

— Ali hočete, da govorim z vašo gospo mamo v tej vaši zadevi.

Ne, to storim sama. Kmalu bom nazaj.

Lahkih korakov je odšla in kot pri prvem srečanju je Escander gledal njeno vitko postavo, ki se je oddaljevala.

Ostal je sam in hodil sem ter tja. Pred njim se je razcvetala vrtnica. Na tleh so ležali zastrti njeni škrbasti cvetni listi, enega je iztrgal iz sušičega se cveta in ga spravil v svojo listnico. Nato je pogledal okoli sebe in zavidal blažen mir, ki je vladal v vrtu.

— Lepo bi bilo takaj živeti, si je mislil,

toda tej misli je sledila druga: Nisem prišel sem sanjat. Idimo!

Zdrnil se je in začel spet korakati.

Slednjič se je Germaine vrnila. Pregovorila je svojo mater: obe sta hoteli odpotovati čim prej.

Ves srečen je Escander odšel. Kar čudil se je svojemu skrivnemu zadovoljstvu.

Ko se je vrnil v Pariz, je poiskal Le Santerja in temu možaku je povedal, kar je mislil storiti: za vsako ceno poiskati Lamberta in z njegovo pomočjo zagrabiti strahovito družbo Radžisrakov. Za to pa je bila potrebna Germaine.

Le Santer se je dal slednjič prepričati in napravil je Escandru predlog, vzetj dekle za trajno v službo pri listu, kjer bi poročala o delovanju akademij, kadar bi ji pustil Escander časa za to.

To se je uredilo v obojestransko zadovoljnost in navdušeni Escander je napisal dolgo pismo Germaini in jo o vsem obvestil. Srce mu je nemirno bilo v še neznanem upanju, ko je pričeval dva dni pozneje obe ženski na kolodvoru.

IX. Ponizanje Anglije.

Anglija se je vznemirjala vsled tega, kar se je zgodilo Zedinjenim državam, ker je slutila, da pride neki dan vrsta tudi na njo. Zato se je obrnila tajno na razne države, misleč, da za zadevo ne bo nihče zvedel. Toda tu se je zelo motila.

Šla je za neke vrste sveto zvezo vseh narodov zoper hudodelsko družbo Radžisrakov. Vse svetovne armade in vsa policija naj bi sodelovala pri tem boju.

Naenkrat pa je prišel odgovor strašnih uničevalcev. Mednarodna konferenca še ni bila določena, ko je začelo neko soboto opoldne, kot je London najbolj živahen, deževati malih papirčkov z neba na angleško prestolico.

Opozorilo je bilo kratko. Vsak papir je imel narisana dva trikota, ki sta stala drug drugemu nasproti; eden je imel osnovnico spodaj in je bil rdeč, drugi pa je stal obrnjeno in bil modre barve.

Spodaj so bile tiskane sledeče vrstice v izborni angleščini:

»Dva dni ima Anglija časa, da opusti vsako misel na mednarodni dogovor, naperjen zoper gospodarje ognja in ledu. Isti rok ji je dan, da plača globo 100 milijonov. Vsaka ura zamude poveča globo za deset odstotkov. — Radžisraki.«

Osupljenje in strah sta bila velikanska.

Novica je dospela zjutraj v Pariz. Takoj so obvestili Escandra, ki je pritekkel v uredništvo. Le Santer ga je dal nemudoma poklicati.

— Takoj boste odpotovali v Cherbourg in se ukrcali na moji yachti »Lastavici«, katere kapitana sem že obvestil in ki vas pričakuje. Šli si boste stvar pogledat od blizu. Hitite, dragi moj, niti minute ne smete izgubiti.

Vendar je Escander izgubil celo uro. Hotel se je posloviti od Germaine, toda pri prvih besedah se je dekle odločilo, da gre na vsak način s časnikarjem. Tako dolgo in odločno ga je prepričevala, da se je slednjič dal omehčati. Vzroka potovanja pa nista povedala gospej Laurièrevi. Ob treh sta že sedela v brzovlaku.

Javno mnenje v Londonu je vedelo, da vse vlade, katerim so bili grozili strahoviti Radžisraki, niso bile v stanu, ubraniti se, in da so bile povsod armada, policija in človeška znanost premagane. Nastala je panika in vse je bežalo iz dežele.

(Nadaljevanje sledi.)

SPLOŠNA KNJIŽNICA

	Broš.	Vež.
St. 1. I. Albreht: Ranjena gruda, izvirna povest, 104 str.	Din 12.—	Din 17.—
2. Rado Murnik: Na Bledu, izvirna povest, 181 str.	„ 16.—	„ 22.—
3. I. Rozman: Testament, ljudska drama v 4 dej., 105 str.	„ 12.—	„ 17.—
4. Cvetko Golar: Poletno klasje, izbrane pesmi, 184 str.	„ 20.—	„ 26.—
5. Fran Milčinski: Gospod Fridolin Zolna in njegova družina, veselomodne črtice I., 72 str.	„ 8.—	„ 13.—
6. L. Novák: Ljubosumnost, veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	„ 6.—	„ 11.—
7. Andersenove pripovedke. Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str.	„ 12.—	„ 17.—
8. E. Gaboriau: Akt šte. 113, roman, poslov. E. V., 536 str.	„ 22.—	„ 28.—
9. Dr. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije, 347 str.	„ 24.—	„ 30.—
10. I. Albreht: Andrej Ternouc, reliefna karikatura, 55 str.	„ 6.—	„ 11.—
11. Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje, božična povest v 4 slikah, 84 str.	„ 12.—	„ 17.—
12. Fran Milčinski: Mogočni prstan, narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	„ 12.—	„ 17.—
13. V. M. Garšin: Nadežda Nikolajevna, roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	„ 10.—	„ 15.—
14. Dr. Karl Engliš: Denar, narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	„ 26.—	„ 32.—
15. Edmond in Jules de Goncourt: Renée Mauperin, roman, prevel P. V. B., 239 str.	„ 15.—	„ 21.—
16. Janko Samec: Zivljenje, pesmi, 112 str.	„ 15.—	„ 20.—
17. Prosper Mérimée: Verne duše v vicah, povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	„ 9.—	„ 14.—
18. Jarosl. Vrhlický: Oporoka lukovškega grajščaka, veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str.	„ 6.—	„ 11.—
19. Gerhart Hauptmann: Potopljeni zvon, dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	„ 16.—	„ 22.—
20. Jul Zeyer: Gompaci in Komurasaki, japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str.	„ 14.—	„ 20.—
21. Frid. Zolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbic, II., 73 str.	„ 8.—	„ 13.—
22. L. N. Tolstoj: Kreutzerjeva sonata, roman, poslovenil Fr. Pogačnik	„ 14.—	„ 20.—
23. Sophokles: Antigone, žalna igra, posl. C. Golar, 60 str.	„ 9.—	„ 14.—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

St. 1. Dr. L. Cermelj: Boškovičev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije, 52 str.	„ 16.—	„ 23.—
---	--------	--------

Za vsak zvezek je računati po Din — 80 poštne in odpravnine.

Naročila sprejema: Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.

Jadranska Banka d. d. Beograd Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavica: Din 60,000.000 — Rezerva Din 32,515.000 —

Podružnice:

Beograd
Bled
Cavtat
Celje
Dubrovnik
Ercegnovi

Jelsa
Jesenice
Korčula
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor

Metković
Prevalje
Sarajevo
Split
Sibenik
Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar.
AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUZNA AMERIKA: BANCO YUGOSLAVO
DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILICIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih
::: sveta in se peča z vsemi bančnimi posli. :::

Najcenejše nove in rabljene pisalne stroje

v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih, množevalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6./1.

Barvne trakove, karbon—indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

13.
aprila
Olimpijski
dan!

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

Stoewer Record

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo: Lud. Baraga Ljubljana,
Šelenburgova ulica šte. 6/1.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke. parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor

tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.